

Riksdagens protokoll

1994/95:83

Fredagen den 31 mars

Kl. 9.00 – 10.54

Protokoll
1994/95:83

1 § Meddelande om aktuell debatt

Förste vice talmannen meddelade att Moderata samlingspartiet framställt önskemål om aktuell debatt om Sveriges ekonomi.

Talmannen hade beslutat att en sådan debatt skulle anordnas onsdagen den 5 april kl. 9.00.

I debatten skulle regeringen företrädas av finansminister Göran Persson.

Den från Moderata samlingspartiet inkomna skrivelsen hade följande lydelse:

Till talmannen

Framställning om aktuell debatt.

Med anledning av ränteuppgången och kronans försvagade ställning anholder Moderata samlingspartiet om att riksdagen utan dröjsmål håller en aktuell debatt i detta ämne.

Stockholm den 30 mars 1995

Sonja Rembo

Vice gruppordförande

2 § Meddelande om svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 1994/95:82

Till riksdagen

Beträffande interpellation 1994/95:82 av Birgitta Hambræus (c) om penningpolitik för full sysselsättning, får jag meddela att jag inte kan besvara den inom föreskrivna fyra veckor.

Skälet härtill är att vi inte funnit någon debattdag som passar interpellanten och mig på grund av bl.a. påskuppehåll och utrikes tjänstesor.

Jag kommer att besvara interpellationen den 8 maj 1995.

Stockholm den 29 mars 1995

Göran Persson

Till riksdagen

Beträffande interpellation 1994/95:83 av Birgitta Hambraeus (c) om internationella valutasystemet, får jag meddela att jag inte kan besvara den inom föreskrivna fyra veckor.

Skälet härtill är att vi inte funnit någon debattdag som passar interpellanten och mig på grund av bl.a. påskuppehåll och utrikes tjänstesor.

Jag kommer att besvara interpellationen den 8 maj 1995.

Stockholm den 29 mars 1995

Göran Persson

Interpellation 1994/95:86

Till riksdagen

Beträffande interpellation 1994/95:86 av Tone Tingsgård, "Offentlighetsprincipen och EU-handlingar", får jag meddela att jag inte kan besvara denna inom föreskrivna fyra veckor.

Skälet härtill är att riksdagen har påskuppehåll vecka 15 och ingen interpellationsstund vecka 16.

Jag kommer att besvara interpellationen den 24 april 1995.

Stockholm den 27 mars 1995

Laila Freivalds

*Svar på
interpellationer*

3 § Svar på interpellation 1994/95:78 om jordförvärvslagen

Anf. 1 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)

Herr talman! Sinikka Bohlin har frågat mig om jag är beredd att medverka till en förändring av jordförvärvslagen.

Sinikka Bohlin anför bl.a. att speciellt i glesbygden har penningstarka, men mindre seriösa köpare, under senare tid förvärvat skogsfastigheter. Sinikka Bohlin anför vidare att under tiden från det att köparen i ett åtagande förbundit sig att bosätta sig på förvärvsegendomen till dess att han i praktiken flyttar till egendomen kan en oseriös köpare avverka all skog, försälja denna och i sin hemkommun betala skatt för inkomsten.

Riksdagen beslutade våren 1991 om en omfattande avreglering av jordförvärvslagen. Samtidigt förstärktes lagen kraftigt som regionalpolitiskt instrument medan reglerna om prispövning togs bort. Ambitionen i lagstiftningen har varit att bevara boendet och sysselsättningen i glesbygden. Myndigheterna kan dock bevilja förvärvstillstånd utan att det kommer till stånd någon bosättning på egendomen. Det kan ske t.ex. om förvärvaren inte kan flytta till egendomen eller om det inte finns några på orten bosatta intressenter. Andra exempel är om ett vägrat tillstånd bedöms inte få någon direkt eller påvisbar effekt på sysselsättningen i området och det saknas möjlighet att vara bosatt på förvärvsegendomen.

Om myndigheterna ändå bedömer det angeläget och realistiskt att få till stånd en varaktig inflyttning, får förvärvstillstånd vägras. Jag vill i detta sammanhang erinra om bestämmelserna i jordförvärvslagen i fråga om utebliven bosättning. Om en förvärvare inte uppfyller sitt åtagande om bosättning, får staten lösa in egendomen. Länsstyrelsen skall genast anmäla till Statens jordbruksverk om det föreligger förutsättningar för att lösa egendomen.

När det gäller avverkningsreglerna i skogsvårdslagstiftningen vill jag nämna att skogsvårdsförordningen sedan den 1 januari i år har ändrats. Ändringen innebär att den begränsning för föryngringsavverkning som tidigare gällde enbart för brukningsenheter större än 100 hektar nu också skall gälla för mindre brukningsenheter som har skapats genom delning. Ändringen gjordes för att hindra att skogsvårdslagstiftningen kringgås med hjälp av fastighetsbildningslagen genom att större brukningsenheter delas upp i bitar som är mindre än 100 hektar.

Jordbruksverket har år 1994 genomfört en omfattande enkät hos länsstyrelserna för att utvärdera jordförvärvslagstiftningens effekter. Såvitt jag erfarit kommer Jordbruksverket under april eller maj månad i år att lämna resultatet av denna utvärdering till regeringen. Jag emotser verkets rapport med mycket stort intresse. Först efter det att jag tagit del av innehållet i rapporten samt verkets eventuella förslag till författningsändring är jag beredd att uttala mig om huruvida jag kommer att medverka till en översyn av jordförvärvslagstiftningen.

Jag vill i sammanhanget också nämna att jag mycket noga följer myndigheternas olika beslut vad avser köparens underlåtenhet att uppfylla åtaganden om bosättning på lantbruksenheter.

Anf. 2 SINIKKA BOHLIN (s)

Herr talman! Jag vill börja med att tacka jordbruksministern för svaret.

När vi i riksdagen våren 1991 fattade beslut om en omfattande avreglering av jordförvärvslagen förstod jag att det inte var för att man skulle hitta kryphål i lagen, utan ambitionen var att lagstiftningen skulle underlätta boendet och sysselsättningen i glesbygden. Men problemet kanske ändå återstår, därför att samtidigt trädde också en annan lag i kraft, vilket jordbruksministern också nämner i sitt svar, nämligen skogsvårdslagen som underlättar avverkning för skogsägare. Parollen i den lagen var ju ansvar med frihet. Ansvar är bra, och frihet är bra. Men man måste kunna kombinera detta.

Vad som egentligen föranledde min interpellation till jordbruksministern är de signaler som har kommit från fem olika län om att en köpare lyckats förvärva flera olika fastigheter. Man köper fastigheterna utan att bosätta sig där. Man avverkar all skog, säljer den och lämnar fastigheterna till eventuell försäljning utan några egentliga tillgångar i fastigheten. Detta har hänt i Halland, Gävleborg, Jämtland, Skåne och Värmland. På alla ställen kunde en och samma köpare förvärva fastigheterna utan att tillsynsmyndigheten hade möjlighet till insyn.

Vi socialdemokrater varnade litet grand för konsekvenserna redan 1991.

Jag hittade faktiskt en tidningsartikel av Martin Segerstedt, dåvarande riksdagsledamot från Västernorrland, som i Dagbladet i Sundsvall skrev följande:

"Med en näst intill fri marknad på skogsfastigheter som vi numera har, finns det risk för att många klippare och spekulanter dyker upp på marknaden. Den som inte har något långsiktigt intresse för skogen, kanske inte bor i bygden, kan trissa upp priset på fastigheten för att sedan avverka allt som går att sälja. Kvar finns kalhyggen, jakt och fiskerätt, som kan avyttras eller behållas.

Detta blir till förfång för en seriös skogsbrukare, som bor i bygden och vill köpa till mera mark för att kunna leva kvar med ett långsiktigt skogsbruk som försörjningsbas."

Detta skrevs alltså 1991. Verklighetsbeskrivningen blev tyvärr en verklighet 1994–1995.

Jordbruksministern säger också i sitt svar att man kommer att följa upp frågan och att Jordbruksverket 1994 har gjort en omfattande enkät hos länsstyrelserna för att utvärdera jordförvärvslagstiftningens effekter.

Min fråga är: Kommer man i det fortsatta arbetet att också väva in den andra lagstiftningen, skogsvårdslagstiftningen? Där har man ju precis som jordbruksministerns säger gjort en förändring i skogsvårdsförordningen för att ändra ransoneringsbestämmelsen. Men jag tror att det är viktigt att man följer dessa två lagar samtidigt.

Jag hoppas att jordbruksministern delar min mening att de areella näringarna, dvs. jordbruket och skogsbruket, fortfarande är grunden i landsbygden och i glesbygden för att människorna skall kunna leva och verka där i framtiden.

Anf. 3 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)

Herr talman! För att börja med den sista frågan så är jag övertygad om att Sinikka Bohlin och jag är fullständigt överens om att förändringen av lagstiftningen inte skulle medföra att färre människor skulle kunna bo och arbeta i de mer glesbefolkade delarna av landet. Tvärtom skulle det vara en regionalpolitisk reform. Där tror jag inte att det råder några delade meningar.

Efter det att jordförvärvslagstiftningen ändrades år 1991 av den dåvarande socialdemokratiska regeringen fick vi en ny regering och en annan lagstiftning, vilket också har spelat in. Fastighetsbildningslagen ändrades under Görel Thurdin den 1 januari 1994. Konstigt nog gjordes detta. Det medförde att man kunde kringgå bestämmelserna på det sätt som vi har kunnat läsa om i många tidningar. Det var just av det skälet att man inte skulle kunna dela upp områdena i mindre områden och avverka som skogsförordningen ändrades den 1 januari i år.

När det gäller den konkreta fråga som Sinikka Bohlin ställer om man även kommer att väva in en ändring av skogsvårdslagstiftningen kan jag inte svara på det i dag. Det beror litet grand på det resultat man kommer fram till i den undersökning som nu görs. Skogsstyrelsen håller också på att göra en utredning om avverkning i förhållande till storleken på fastigheten. Det räknar man med att skall vara klart någon

gång under den senare delen av det här året. Självfallet måste man titta på båda dessa två utredningar för att se efter vilka åtgärder man skall vidta för att uppnå det mål som vi är alldeles överens om.

Prot. 1994/95:83
31 mars

*Svar på
interpellationer*

Anf. 4 SINIKKA BOHLIN (s)

Herr talman! Jag är tacksam att jordbruksministern i varje fall delar min åsikt om framtiden, glesbygden och jordbruket i glesbygden och landsbygden. Men jag tror fortfarande att det är väldigt viktigt i det fortsatta arbetet att man försöker att i utvärderingen väva ihop uppföljningen av flera lagar.

Dessa lagar samverkar i många fall. Om det finns kryphål i lagar, och det samtidigt finns tre olika lagar, som jordbruksministern här har nämnt, är det viktigt att man ser till följderna samtidigt.

Det som jag har en mycket liten förståelse för efter det att man ute i landet i olika massmedier uppmärksammat dessa frågor är att man från myndighetens sida kritiserar de förordningsförändringar som har gjorts under hösten och i januari. Man får i massmedierna höra att Lantmäteriverket, som är den myndighet som övervakar dessa frågor, t.o.m. är mycket kritiskt till att man från Näringsdepartementet ändrade dessa ransoneringsbestämmelser. Jag tycker att myndigheterna skall försöka följa de ändringar som vi gör i lagstiftningen och inte i massmedierna öppet kritisera att de har gjorts.

Det är inte myndigheternas uppgift att direkt följa detta. Människor som bor i dessa bygder känner oro. De märker att folk utifrån köper fastigheter, avverkar och, som jag skrev i in interpellation, skattar i sina hemkommuner. Det innebär att kommunen mister sina skattemöjligheter. Dessa pengar går till en hemkommun. Men möjligheterna försvinner också för de människor som eventuellt vill köpa dessa fastigheter i framtiden, livnära sig på dem och kunna avverka skog så småningom.

Jag tycker att det är väldigt viktigt att poängtera att länsstyrelserna nog skall följa upp frågorna. Vissa kommuner har upplevt att tillsynsmyndigheten kanske inte alla gånger har gjort de saker som den är ålagd att göra. Min förhoppning är att jordbruksministern i det fortsatta arbetet tittar på t.ex. bosättningskraven som finns i lagen. Kan man på olika sätt inom lagstiftningen stärka juridiska eller ekonomiska påföljder?

Anf. 5 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)

Herr talman! Till det första inlägg som Sinikka Bohlin gjorde vill jag säga att de fall som Sinikka Bohlin redovisade var rent kriminella fall. Det är klart att sådant skall beivras och att man skall försöka förebygga det. Det är också därför som översynen görs.

När det gäller de regionalpolitiska bestämmelserna och bestämmelserna om bosättning i jordförvärvslagen kan man dela in dem i tre områden.

Det är fråga om friområden, där fysiska personer fritt får förvärva lantbruksenheter.

Det handlar om de glesbygdsområden som vi båda två nu diskuterar, där fysiska personer fritt får förvärva lantbruksenheter om de minst

sex månader har varit bosatta i glesbygd inom den kommun där den aktuella förvärvsegendomen är belägen, eller om de i ett särskilt åtagande förbinder sig att bosätta sig på egendomen och därefter bo på den i minst fem år.

Det tredje fallet är omarronderingsområden. Där får förvärvstillstånd vägras om förvärvet skulle göra det svårare att genomföra rationaliseringar av ägostrukturen.

Bosättning i detta sammanhang är enligt folkbokföringslagen ett väldigt klart och entydigt begrepp. En person anses vara bosatt på den fastighet där regelmässigt tillbringar sin dygnsvila. Om man vill är det därför relativt enkelt att avgöra var någonstans en person är bosatt. Jag kan också nämna att Jordbruksverket har tillskrivit Riksskatteverket och påtalat att det skall beivra denna typ av s.k. fusk om det upptäcker det.

Det kan i sammanhanget vara värdefullt med litet statistik. Enligt Jordbruksverket gjordes under budgetåren 1991/92, 1992/93 och 1993/94 i landet totalt 585 åtaganden om bosättning i samband med förvärv av lantbruksenheter i glesbygd. Av dessa anmälde länsstyrelserna 38 till Jordbruksverket för eventuell inlösen. Av dessa 38 ärenden återstår i dag endast 13 ej avgjorda ärenden. Det är ungefär 2 %. I övriga 25 ärenden har antingen bosättningen uppfyllts, ärendet avskrivits eller, som i tre fall, överlämnats till domstol för inlösen.

Jag vill slutligen säga att jag tycker att de artiklar som Sinikka Bohlin redovisar är väldigt bra. Det är bra att ortspressen och den lokala opinionen bevakar de ärenden som avser utebliven bosättning. Vi har sett att detta kan vara ett verksamt komplement till övriga mer formella åtgärder för att uppnå efterrättelse av de åtaganden om bosättning som är nödvändiga.

Anf. 6 SINIKKA BOHLIN (s)

Herr talman! Efter det att jag har lyssnat på den sista redovisningen av alla lagar har jag fortfarande en känsla att det verkligen är fråga om en snårskog av bestämmelser. Det är kanske inte alla gånger så lätt för en vanlig köpare att över huvud taget gå in i den snårskogen.

Det är därför ännu viktigare att länsstyrelserna följer upp ärendena på ett bra sätt. Visst är det som jordbruksministern säger bra att massmedierna och lokalbefolkningen följer frågorna. Enligt lagstiftningen är det inte de som egentligen skall bevaka frågorna, men jag förstår att de ser verkligheten på ett annat sätt än vad kanske länsstyrelserna gör alla gånger.

Jordbruksministern redovisade alla de olika bestämmelserna när det gäller bosättning. Det finns ändå konstigt nog möjlighet att gå vid sidan om och ta ett sidospår. Det är precis som jordbruksministern säger. Köparen förbinder sig att bosätta sig på fastigheten inom ett år. Om så ej sker kan staten lösa in densamma inom ett halvt år.

Men det är under dessa ett och ett halvt år som de här sakerna har hänt. Det har alltså inte funnits översyn, och det är då man har avverkat all skog, fastän bestämmelsen finns. Jag har lovat att jag skall bosätta mig där om ett år. Men jag gör inte det, utan jag avverkar skogen och

åker därifrån. Jag åker från Gävleborg till Jämtland och tar nästa fastighet, i stort sett.

Utan att gå djupare in i snårskogen önskar jag fortfarande att jordbruksministern om det är möjligt följer upp de tre olika lagarna samtidigt för att klara av frågan och ge människorna i glesbygden och landsbygden möjligheten att tro att i framtiden kan varje fall inte kriminella fall ske som minskar människornas möjligheter till inkomster i landsbygds- och glesbygdskommuner.

Anf. 7 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)

Herr talman! Att tro att man kan gardera sig från kriminella inslag i verksamheten är nog att tro litet för mycket. Finns sådana skall de beivras med de metoder vi har inom juridiken. Däremot skall det inte på lagliga vägar vara möjligt att göra dessa saker.

Det som Sinikka Bohlin sade om att man så snabbt kan avverka skogen stämmer inte riktigt. Det var ju den möjligheten som den nya förändringen som skedde den 1 januari täppte till. Det måste gå tre år efter förvärvet innan man får slutavverka, vilket har bidragit till att minska de möjligheter som det har stått om så mycket i tidningen.

I övrigt vill jag bara återigen hänvisa till att när utredningen är klar och behandlad i vanlig ordning kommer jag att överväga en förändring av jordförvärvslagen, om det visar sig att de misshälligheter och kryptål som Sinnika Bohlin påstod skulle finnas existerar i verkligheten.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellation 1994/95:77 om tandvården

Anf. 8 Socialminister INGELA THALÉN (s)

Herr talman! Med anledning av den av regeringen aviserade propositionen om ersättningssystemet för vuxentandvård har Sigge Godin ställt följande tre frågor till mig.

1. Avser regeringen att lägga fram ett förslag som garanterar god tandhälsa för hela befolkningen?

2. Hur avser regeringen att garantera konkurrensneutraliteten mellan produktionen av offentlig och privat tandvård?

3. Kommer regeringen i propositionen att tillgodose de krav som riksdagen ställt beträffande särredovisning av Folktandvårdens ekonomiska verksamhet?

Inledningsvis vill jag framhålla att regeringen i budgetpropositionen redovisat sin avsikt att fullfölja arbetet med att reformera ersättningssystemet för vuxentandvård med beaktande av vad riksdagen anfört bl.a. i fråga om de civilrättsliga aspekterna på ett system med premietandvård. Innan den aviserade propositionen kan föreläggas riksdagen måste regeringen inhämta yttrande av lagrådet. Arbetet med att utforma lagförslagen pågår för närvarande inom regeringskansliet och alla frågor om utformningen av det förändrade ersättningssystemet är ännu inte lösta. Till följd härav är jag inte bredd att i dag i detalj redovisa

Prot. 1994/95:83

31 mars

*Svar på
interpellationer*

och diskutera de frågor som Sigge Godin har ställt. Mina svar på de ställda frågorna skall ses mot den bakgrunden.

Jag avser att snarast efter nämnda lagrådsbehandling föreslå regeringen att lägga fram ett förslag till förändrat ersättningssystem för vuxentandvård som i stora drag motsvarar det som den förra regeringen förelade riksdagen under våren 1994. Det är dock denna gång inte fråga om några riktlinjer som riksdagen skall ta ställning till utan om förslag om den lagreglering som erfordras för att införa det förändrade ersättningssystemet. Detta innebär i korthet att två parallella ersättningssystem skall finnas, premietandvård med fast årlig försäkringsersättning och avgift samt åtgärdstaxa. Gemensamt för båda systemen skall finnas ett särskilt högkostnadsskydd. Vårdens kvalitet och standard och nivån på det ekonomiska stödet från försäkringen skall vara detsamma oavsett system. För patientgrupper som av olika skäl har stora tandvårdsbehov under kortare eller längre tid skall särskilda regler gälla.

Denna principiella konstruktion av ersättningssystemet bör skapa goda förutsättningar för att hela befolkningen skall kunna behålla och utveckla en god tandhälsa. Jag vill dock erinra om att de besparingar som av statsfinansiella skäl företagits i tandvårdsförsäkringen innebär att alla patienter, oavsett vilket ersättningssystem som tillämpas, får betala en större andel av behandlingskostnaderna än tidigare.

När det gäller Sigge Godins fråga hur regeringen avser att garantera konkurrensneutraliteten mellan produktionen av offentlig och privat tandvård kan jag konstatera att nuvarande regering inte har annan uppfattning än den som framfördes i den förra regeringens proposition och som Sigge Godin stod bakom. Jag anser således att det så långt möjligt bör skapas lika villkor för konkurrens mellan privata och offentliga vårdgivare. Åtgärder behöver därför vidtas i olika avseenden. Det gäller olikheterna i fråga om redovisning av mervärdesskatt. Vidare bör utvecklingen av landstingens redovisning av Folk tandvårdens ekonomi och verksamhet inom tandvården påskyndas. Dessutom bör reglerna i tandvårdstaxan om upprättande av tandvårdsräkning, om period för utbetalning av försäkringsersättning och om förhandsprövning ändras så att privata och offentliga vårdgivare så långt möjligt får samma rutiner. När det gäller frågan om redovisning av mervärdesskatt har jag inhämtat att denna för närvarande bereds inom Finansdepartementet.

Den tredje frågan har jag redan berört. Jag vill dock tillägga att den nuvarande regeringen, i likhet med den förra, inte har för avsikt att införa några tvingande regler för den kommunala redovisningen. Regeringen förutsätter således att ett utvecklingsarbete inom landstingen kommer till stånd och att Landstingsförbundet därvid bör ha en samordnande roll. Arbetet består kort sagt i att avgränsa vissa landstings- och folktandvårdsspecifika verksamheter och kostnaderna för dessa i förhållande till allmäntandvård för vuxna. Det måste dock framhållas att landstingen och folktandvården har flera lagstadgade uppgifter såsom barn- och ungdomstandvården samt specialisttandvården. Allmän vuxentandvård är däremot en uppgift som inte är tvingande på samma sätt. Det är rimligt att redovisningen principiellt bör vara sådan att

kostnader och intäkter så långt det är möjligt hänförs till respektive verksamhetsgren.

Prot. 1994/95:83

31 mars

Anf. 9 SIGGE GODIN (fp)

Herr talman! Jag ber att få tacka socialministern för svaret.

Låt mig inledningsvis framföra att frågan om en ny tandvårdsförsäkring har varit en lång och segsliten fråga. Det har varit en jobbig fråga också för oss här i riksdagen.

Läget är nu allvarligt av flera skäl. Tandläkarna behöver arbetsro och långsiktighet i sitt arbete. Det krävs även inom tandvården ytterligare betydande besparingar med hänsyn till statens finanser. Det är dags att tandvårdsförsäkringen får en sådan utformning att den står sig några år framåt i tiden.

Som jag har skrivit i min interpellation är det också många patienter som är oroliga för framtiden, samtidigt som många privattandläkare inte vet om de vågar starta eller överta kliniker, eftersom osäkerheten fortfarande är så stor.

Herr talman! Jag överraskas av socialministerns svar, att regeringen överväger att införa ett premietandvårdssystem. Den socialdemokratiska majoriteten i riksdagen avskaffade ju de riktlinjer som den förra regeringen presenterade. Jag är dock en aning tveksam till att två parallella system skall skapas, samtidigt som vi tvingas spara ytterligare i tandvården. Därmed får man ett system som subventionerar även relativt billiga åtgärder och ett system som har en betydande självrisk i botten. Det blir då betydligt färre medel i systemet och därmed andra förutsättningar än för ett år sedan, eftersom ytterligare besparingar måste göras.

Vi skall med stort intresse avvakta regeringens förslag, så får vi se hur det ser ut när det kommer.

I betänkande SfU18 från i fjol tas konkurrensfrågorna upp. Den socialdemokratiska majoriteten påpekade med kraft att riksdagen vid ett flertal tillfällen har krävt att fri konkurrens bör råda även inom barn- och ungdomstandvården. Ingela Thalén tar inte upp den frågan i sitt svar.

Situationen är i dag sådan att trots att barntandvårdspengen har införts i några landsting fortsätter 80 % av ungdomarna mellan 20 och 25 år hos Folk tandvården, medan 20 % går över till den privata tandvården. Detta medför att privattandläkarna får en allt äldre patientstock, eftersom huvuddelen av de unga stannar kvar hos folktandvården.

Detta visar också att det är god kvalitet såväl i den privata vården som i folktandvårdens verksamhet. Nu har det gått så långt att även tjänstetandläkarna anser i dag att barn- och ungdomstandvården bör släppas fri. Frågan till socialministern blir då: Kommer regeringen med ett förslag om fri konkurrens även inom barn- och ungdomstandvården?

Herr talman! Jag konstaterar med glädje att regeringen arbetar med konkurrensfrågorna. Det är bra att vi får en lösning på mervärdesskattefrågan. Men vad menar socialministern med att landstingen inte skall tvingas att införa särredovisning av tandvården? Riksdagen har med stöd av Konkurrensverket mycket klart tagit ställning i den här frågan.

*Svar på
interpellationer*

Det är då en socialdemokratisk majoritet som har fattat det beslutet, och jag instämmer självfallet i den åsikten.

Är det inte dags att uppfylla riksdagens krav när det gäller konkurrensneutraliteten? Kan vi lita på att regeringen kommer med en proposition som ger både långsiktighet och en tandvårdsförsäkring som gynnar det fria valet hos såväl barn som vuxna? Det svar som socialministern har givit ger inte klart besked, men vi kan kanske få ett besked här.

Anf. 10 LISELOTTE WÄGÖ (m)

Herr talman! Jag har för avsikt att i mitt inlägg koncentrera mig på frågan om konkurrensneutraliteten mellan Folk tandvården och privat tandläkarvården. Är de åtgärder som socialministern anger i sitt svar på Sigge Godins interpellation tillräckliga för att skapa konkurrensneutralitet? Även om det är ett tappert försök, måste jag be socialministern att överväga följande.

Det är av utomordentligt stor vikt att Folk tandvårdens monopol avseende barn- och ungdomst andvården upphävs. Det är av utomordentligt stor vikt att etableringskontrollen försvinner. Det är av utomordentligt stor vikt att man inte inför två parallella ersättningssystem för tandvården. Jag skall kort utveckla varför jag tycker att just dessa åtgärder i de två första fallen bör vidtas och i det tredje inte bör vidtas.

För det första: Om vi i Sverige skall ha tillgång till en privattandläkarkår är en ödesfråga för dessa tandläkare att de får möjlighet att konkurrera på lika villkor när det gäller barn- ungdomst andvården. Folk tandvården har en alldeles klar konkurrensfördel genom att den efter det att ungdomarna fyllt 20 år kan erbjuda dessa vuxent andvård. Det innebär att Folk tandvården hela tiden kan rekrytera nya patienter. Motsvarande möjligheter finns inte inom den privata vården, eftersom den mycket sällan kommer i kontakt med tandvårdssökande barn och ungdomar.

För det andra: Etableringskontrollen hämmar utvecklingen inom den privata vården. Det är därför som vi har den struktur som vi har inom privattandvården. Taxans konstruktion har naturligtvis också påverkat strukturen. Privattandvård i dag är småföretagande i dess rätta bemärkelse. De allra flesta privattandläkare arbetar ensamma, har en eller kanske en och en halv anställd och arbetar i ett eller i bästa fall två arbetsrum. Den som vill förändra och utveckla sin verksamhet för att anpassa utbudet till sitt klientel har inte möjlighet att göra det därför att det inte går att anställa ytterligare en tandläkare.

När det sedan gäller de två parallella ersättningssystem som nämns i svaret vill jag påstå att premietandvård enbart gynnar Folk tandvården, eftersom den har en struktur som passar ett sådant system, men den har inte privattandläkarna. Om premietandvård mot all förmodan skulle vara möjlig att genomföra är jag ytterst tveksam – det var jag redan under den förra perioden – till att man kan lösa den civilrättsliga delen på ett tillfredsställande sätt. Om man genomför det inför man ytterligare ett konkurrenshämmande moment för privattandvården.

Det är i det här perspektivet som jag vill fråga socialministern: Skall vi ha någon privat tandvård i Sverige? Har socialministern i så fall för avsikt att vidta kraftfulla åtgärder för att värna den privata tandvården?

Prot. 1994/95:83
31 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 11 Socialminister INGELA THALÉN (s)

Herr talman! Låt mig börja med att säga att tandvårdsorganisationen ju inte i första hand är till för producenterna utan för patienterna. Vi vill ha en tandvårdsorganisation som är sådan att man kan förebygga tandskador och främja tandhälsa och god tandstatus på lång sikt, alltså en livslång god tandhälsa. Tandvården skall vara organiserad så att det finns tillräckliga resurser för att de som har stora behov av tandreparationer och ständigt har särskilda behov av tandvård – handikappade och äldre människor med stora tandvårdskostnader – skall få den vård de behöver.

När det gäller själva organisationen vill jag säga att jag anser att det bör finnas utrymme, ungefär som i dag, för privata vårdgivare inom tandvården. Men jag måste också slå fast att Folk tandvården är utomordentligt bra. Det är bekymmersamt att man för en diskussion om det som har varit basen för den goda tandhälsan i dag, nämligen den samordnade organisationen för barn- och ungdomstandhälsovården. Folk tandvården har varit ett utomordentligt verktyg för att se till att vi har fått en så bra tandhälsa. Nu har landstingen möjlighet att lägga ut barn- och ungdomstandvården på entreprenad. Jag tycker att de skall ta den möjligheten.

Så till de mera specifika frågorna. Sigge Godin hade som utgångspunkt producenterna, att vi skall se till att tandläkarna får arbetsro. Det är riktigt. Vi skall se till att vi får ett system för vuxentandvården som innebär att man får utrymme för nödvändiga besparingar. Vi skall ha en långsiktighet. Det känns därför ganska bra när både Sigge Godin och Liselotte Wågö säger att det måste finnas en bred och stabil majoritet i riksdagen så att vi inte får tvära kast när det gäller tandvårdsorganisationen och försäkringssystemet.

Jag tror att jag redan inledningsvis svarade på Sigge Godins fråga om barn- och ungdomstandvården. När det gäller redovisningen frågade Sigge Godin om socialministern inte skall komma med förslag som tvingar landstingen att göra en särredovisning. Nej, inte på det sättet. Riksdagen har uttalat sin mening om att man skall ha särredovisning. Jag har i mitt svar sagt att jag tycker att man skall ha särredovisning och att landstingen skall se till att man verkligen gör en ordentlig och tydlig särredovisning så att man därmed tillgodoser Konkurrensverkets synpunkter på att det hela skall vara synligt, det skall vara lätt att jämföra och konkurrensneutralt.

Både Sigge Godin och Liselotte Wågö var oroliga för att två ersättningssystem skulle innebära problem. Jag delar delvis den oro som Liselotte Wågö förde fram. Det är naturligtvis så att premietandvården som organisation är lättare att föra in i folktandvården, därför att Folk tandvården från början har en bred bas. Skälet till denna breda bas är att Folk tandvården också har skyldigheter och åtaganden som inte

privattandvården har. Det hindrar inte att privattandvården, sett i ett längre perspektiv, kan utvecklas och organiseras så att man får fler yrkesgrupper och bredare service som passar alldeles utmärkt i en premietandvårdsorganisation. Av det skälet anser jag att det är bra med två olika taxor, inom ramen för ett gemensamt högkostnadsskydd, dvs. att privattandläkarna både kan ha åtgärdstaxa och gå in i en premietandvård.

När det gäller de civilrättsliga frågorna är det naturligtvis min avsikt att komma till riksdagen med ett bra förslag som gör att man löser problemen, så att det inte skall uppstå några problem där.

Anf. 12 SIGGE GODIN (fp)

Herr talman! Låt mig börja med att säga att det självklart är så att om vi har bra producenter av tandvård är valfriheten mycket större för patienterna. Då har man goda förutsättningar, både inom Folk tandvården och inom privattandvården, att producera den tandvård som det svenska folket vill ha. Om man talar för tandläkarna innebär det inte att man inte talar för patienterna. Det är självklart patienten som står i centrum för oss. Har man dåliga producenter har man ingen möjlighet att producera en bra tandvård.

Låt mig då gå till barntandvården. Sju landsting, 40 % av dem, utnyttjar i dag barntandvårdspengen. Men det har inte hänt någonting i de andra landstingen. Menar socialministern att det är acceptabelt? Kan man inte kräva att landstingen verkligen utnyttjar denna möjlighet? Samtidigt tycker tjänstetandläkare att det är rimligt i vårt samhälle att det finns en möjlighet att välja även för barn och ungdom. Är det rimligt att i det ansträngda ekonomiska läget inte utnyttja den konkurrens för att spara som ändå finns i barn- och ungdomstandvården? Eftersom vi vet att kvaliteten är god på båda håll kan vi hävda det.

Sedan vill jag ta upp en annan fråga. Hur ser socialministern på tandläkarutbildningen? Vi börjar få ett stort överskott av tandläkare. Vad kommer regeringen att göra åt det?

Så tillbaka till konkurrensfrågorna.

När riksdagen kräver särredovisning måste regeringen – också så här långt efter det att det kravet ställdes i denna kammare av bl.a. Socialdemokraterna – ta detta på allvar och se till att landstingen verkligen ordnar denna särredovisning. Det går inte att bara säga att det är skäligt att detta görs men att den saken, om de vill eller tänker göra detta, får vara upp till dem. Hur det hela skall lösas kan vi alltid diskutera. Det är alltså rimligt att man ser till att saken ordnas.

Sedan tycker jag att socialministern kunde ha synpunkter på hur specialisttandvården skall ordnas i vårt land. I vissa delar av landet är ju det intressant även på den privata sidan.

Anf. 13 LISELOTTE WÅGÖ (m)

Herr talman! Socialministern och jag har samma uppfattning när det gäller Folk tandvårdens insatser för en god tandhälsa hos våra barn och ungdomar. Socialministern skall inte uppfatta mig så, att det skulle vara fråga om det ena eller det andra. Det är alltså *både och* som det är fråga

om. Jag vill nämligen ha både en bra folktandvård och ett bra utbud av privattandvård.

Jag är emellertid allvarligt oroad över att nuvarande tandvårdstaxa ger en orimlig arbetsbörda på grund av flera år med urholkad taxa. Dessutom har ersättningsnivåerna varit frysta i två år. Stressen är faktiskt stor ute bland våra privattandläkare. Nyinvesteringarna är lika med noll.

I det perspektivet hyser jag mycket stor oro just för de två parallella systemen. Var skall privattandläkarna få utrymme för nyinvesteringar för att klara den struktur som socialministern säger skall kunna åstadkommas på sikt även i privattandvården? Jag tror att det kommer att dröja ganska länge. Dessutom tror jag att man mycket noga skall fundera på detta innan man tar steget och inför två parallella system.

Jag är rädd för att två parallella system kan vara ganska kostnadsdrivande i tider då vi verkligen måste se över våra försäkringssystem, spara och se till att erforderliga insatser riktas till de bäst behövande i samhället.

Vi har ju i riksdagen fattat beslut om att amalgamet på sikt skall försvinna. Det kommer att kräva investeringar även i privattandvården. Det kommer också att kräva utbildning. Därför är det oerhört viktigt att skapa möjligheter för privattandläkare att utveckla sin verksamhet. Jag är rädd för att de åtgärder som socialministern nu nämner inte är tillräckliga för att skapa den konkurrensneutralitet som verkligen är nödvändig.

Jag har ytterligare några frågor till socialministern:

Har regeringen för avsikt att göra något när det gäller tandtekniska laboratorier och konkurrensen där? De tandtekniska kostnaderna visar sig vara oerhört kostnadsdrivande – kanske de mest kostnadsdrivande i dag i svensk tandvård.

När får privata specialister tillgång till specialisttaxan?

Funderar socialministern på att införa fri prissättning i åtgärdstaxan?

Anf. 14 Socialminister INGELA THALÉN (s)

Herr talman! Det är bra att vi är överens om att det är god service och tandhälsa – inte produktionens organisation – som är utgångspunkten. Jag sade inledningsvis att jag tycker att det skall finnas utrymme för olika vårdgivare.

Sigge Godin vill att jag på olika sätt skall pressa på beträffande landstingen. Men i landstingen, precis som här i riksdagen, kommer ju pressen från medborgarna och de politiska partierna. Om det finns ett starkt tryck i landstingen och en vilja att ha flera vårdgivare finns det ett utrymme där att också ha alternativa vårdgivare.

Man skall kanske se hur det ser ut i landstingen. Man kan ju faktiskt vara ganska nöjd med verksamheten i de landsting där barn- och ungdomstandvården inte har lämnats ut till annan vårdgivare än Folktandvården.

Sigge Godin frågade återigen om jag skall kräva en särredovisning. Som jag uttrycker i mitt svar anser jag att det skall vara en särredovis-

ning. Vidare utgår jag från att Landstingsförbundet hjälper landstingen och ser till att ett sådant underlag kommer fram att man faktiskt får en tydlig redovisning. Tydligare än så tycker jag inte att jag kan vara.

När det gäller specialisttandvården har vi redan tidigare aviserat en översyn.

Till Liselotte Wågö vill jag säga att det är riktigt att situationen under ett par år har pressat väldigt hårt. Det är också riktigt att risken finns att det har hållit tillbaka en utveckling som borde ha varit gynnsam på det här området. Just av det skälet är vi faktiskt angelägna om att kunna komma fram till ett beslut och om att under våren komma till riksdagen med ett förslag om en lagreglering som inte enbart innebär riktlinjer för att därefter komma tillbaka med en lagreglering. Det gäller alltså att *nu* komma med ett ordentligt förslag.

Däremot delar jag inte uppfattningen om oron för de två olika systemen. Jag tror nämligen att det är just det som skapar möjligheter för privata vårdgivare att välja att dels få möjlighet att successivt utvecklas mot en premietandvård också inom den privata vårdgivarverksamheten, dels ha en åtgärdstaxa så att de så effektivt som möjligt kan välja mellan dessa båda system.

Jag tror precis tvärtom, Sigge Godin och Liselotte Wågö, att det här är det allra bästa man kan göra för att åstadkomma en säker bas också för de privata vårdgivarna.

När det gäller tandtekniska frågor är min tanke att detta skall bakas in i ersättningen.

I frågan om den fria prissättningen har jag ännu inte tagit ställning. Men jag kan säga att jag nog lutar åt att det inte skall vara fri prissättning.

Så några ord om kostnadseffektiviteten. Kostnaderna per behandlad patient i barn- och ungdomstandvården har sjunkit med 25 % i fasta priser åren 1985–1991. För vuxna patienter – det gäller då både folktandvård och privattandvård – har kostnaderna ökat med 11,5 %. För Folktandvården minskade kostnaderna för vuxna patienter med 16 % i fasta priser under samma period. Det är klart att vi då anser att premietandvården skulle kunna ge skjuts åt en bra och effektiv verksamhet på båda områdena. Siffrorna talar ändå ett tydligt språk.

Anf. 15 SIGGE GODIN (fp)

Herr talman! Jag kan förstå Ingela Thalén om hon i dag försöker krypa ur det här med konkurrensneutraliteten. Socialdemokraterna gjorde ju upp med Ny demokrati, som inte längre finns i Sveriges riksdag - därmed behöver man kanske inte kännas vid detta.

Visserligen kan människorna ute i landstingen välja mellan privat och offentlig tandvård. Men det går inte till på det sättet, Ingela Thalén! Alla har vi varit hos tandläkaren. Därför vet vi hur det är. Har man en bra tandläkare, reflekterar man inte över något annat val. Men konkurrensneutraliteten måste faktiskt komma till stånd. Vi kan inte acceptera att landstingen hanterar dessa frågor som de vill.

En enig riksdag har ju år efter år kommit med krav här. Då är det regeringens uppgift att leva upp till vad riksdagen säger. Det går inte att

bara säga att människorna ute i landstingen inte tycker att det här är en viktig fråga och att det därför får gå som det går.

Likadant är det med barn- och ungdomstandvården. Riksdagen har gång på gång sagt att detta måste ordnas. Därför skall förslag självklart läggas på bordet, så att vi kan effektuera detta.

Jag ser fram emot att socialministern funderar ett varv till för att se om det inte går att lösa de här frågorna. Om frågan om premietandvården skall upp på bordet här – och så verkar det vara – skall vi studera den frågan. Men vi i Folkpartiet har självklart kravet att det, innan vi studerar detta, skall finnas konkurrensneutralitet i de andra delarna. Barn- och ungdomstandvården skall erbjudas över hela linjen. Det skall vara en särredovisning så att vi verkligen kan konstatera att inte vare sig statliga pengar eller landstingspengar oskäligt förrycker konkurrensen.

Jag återkommer så till specialisttandvården. Det vore bra om socialministern hade synpunkter på om den också kan få ligga på privata tandläkare i de fall det är rimligt och bra.

Den allt överskuggande frågan i dag är frågan om hur det går med tandläkarutbildningen. Skall vi fortsätta att utbilda så många tandläkare som nu är fallet, eller skall högskolor och universitet rätta sig efter riksdagens uttalande om att vi bör begränsa utbildningen?

Anf. 16 LISELOTTE WÄGÖ (m)

Herr talman! Jag är mycket tacksam för de svar som jag har fått av socialministern. Det gläder mig att höra att socialministern är angelägen om att vi skall ha kvar den privata tandvården. Jag delar dock inte uppfattningen att premietandvården på sikt skulle gynna privattandvården. Jag tror att det är så, socialministern, att medan gräset gror, dör kon. Jag är mycket orolig för att den privattandläkarkår som vi för närvarande har är i utdöende eller för att vi på sikt kanske får en kår som enbart arbetar utanför taxesystemet och som vänder sig bara till landets mest besuttna, som kan betala hela kostnaden.

Jag tror alltså att det är för tidigt att införa två parallella system. I så fall måste man samtidigt och parallellt vidta kraftiga åtgärder i åtgärdstaxan, så att en privattandläkare kan överleva på denna, om han eller hon av de två parallella systemen väljer åtgärdstaxan. Med nuvarande konstruktion är det i det närmaste omöjligt.

Som jag tidigare sagt förhindrar detta också en utveckling mot att en privattandläkares verksamhet kan få en sådan struktur att denne kan ta till sig premietandvårdssystemet.

Jag känner till bakgrunden till det här, eftersom jag satt med i beredningsgruppen för tandvården, och vet att man sneglade mycket på motsvarande plan i England. Man kan naturligtvis dra två paralleller, men den planen baserar sig på privattandvård, och vi har två sorters tandläkare. Utan värdering av någondera tror jag att det är svårt att införa ett sådant här system med den svenska konstruktionen, där fortfarande så stor andel tandläkare har anställning inom folktandvården.

Jag tror inte att det är möjligt, eftersom det är principiellt litet konstigt, att lägga en försäkringsrisk på vårdtagare. Jag tror att det är

Prot. 1994/95:83

31 mars

Svar på
interpellationer

första gången som man i Sverige gör en sådan konstruktion. Jag har nu inte sett det förslag till premietandvård som regeringen säkerligen kommer att presentera. Det var något åt det hållet på gång under den förra perioden, men jag vet inte om ni har tänkt i andra banor.

Jag tror att det allvarligt att göra på det här sättet just nu när det gäller privattandvården. Det krävs litet andra åtgärder, och jag väddar till socialministern att fundera noga innan man inför de här nyheterna. Jag är tacksam för de åtgärder som socialministern tänker vidta för att befrämja delar av konkurrensneutraliteten, men de är inte tillräckliga. Framför allt är det inte bra att i det här läget införa ytterligare en faktor som kan verka konkurrenshämmande mellan Folk tandvården och privattandvården.

Anf. 17 Socialminister INGELA THALÉN (s)

Herr talman! Jag anser att jag i mitt svar vad gäller konkurrensneutraliteten har klarat ut att landstingen skall ta fram redovisningar, att de redovisningarna måste bygga på distinkta rutiner och tydlighet när det gäller vuxentandvård och att man också måste ta hänsyn till att det i dag finns åtaganden inom folktandvården – jag talar nu om barn- och ungdomstandvården – som gör att man där har litet speciella skyldigheter.

Jag tycker fortfarande att vi varken när det gäller specialisttandvård eller när det gäller barn- och ungdomstandvård får glömma bort att det finns utrymme. Jag anser också att det är bra att det skall finnas ett utrymme, men jag anar efter Sigge Godins anföranden att Sigge Godin anser att riksdagen skall fatta ett lagtvingande beslut om en fri etablering för privata vårdgivare inom barn- och ungdomstandvården. Riksdagen har tidigare inlett med att säga att landstingen skall kunna öppna för privata vårdgivare inom barn- och ungdomstandvården. Jag tycker att det är bra och att landstingen skall ta på sig det ansvaret.

När det gäller specialisttandvården skall vi se över både organisationen i dess helhet och finansieringen, så att vi får en samlad bild. Det finns privata vårdgivare också inom specialisttandvården, även om det skall erkännas att det är en mycket liten krets.

Liselotte Wågö säger att det är för tidigt att införa två parallella system. Jag tycker inte det. Vi måste nu öppna möjligheterna för att skapa ett nytt sätt att långsiktigt stärka tandhälsan också hos vuxna. Jag anser att premietandvården är ett bra sätt att göra det. Som jag sade i ett av mina tidigare inlägg är jag medveten om att Folk tandvården när det gäller premietandvården genom sin bredare bas har det betydligt lättare, men det finns utveckling på gång inom området för privata vårdgivare som gör att jag tror att också de kommer att – även om det kan ta litet längre tid – få mycket goda möjligheter att vara bra vårdgivare inom ramen för ett premietandvårdssystem. Därför har vi också utrymme för två åtgärdstaxor. Jag tror inte att det skall bli särskilt komplicerat.

Låt mig också säga att det i maj månad kommer en taxejustering för privattandläkarna.

Herr talman! Jag vill avslutningsvis säga att jag tycker att detta har varit en bra diskussion. Det kommer naturligtvis att finnas med många synpunkter när vi så småningom gör de sista skrivningarna till propositionen. Jag kan lova både Sigge Godin och Liselotte Wågö att detta protokoll kommer att läsas noga av dem som skall förbereda propositionen.

Prot. 1994/95:83
31 mars

*Svar på
interpellationer*

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 1994/95:69 om Bromma flygplats

Anf. 18 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Herr talman! Birgitta Wistrand har till mig ställt tre frågor rörande Bromma flygplats framtid.

Den första frågan gäller om jag avser att stödja en avveckling av Bromma flygplats. Den andra frågan är vem som skall stå för avvecklingskostnaderna och saneringen av området. Den tredje frågan är om staten, i det fall Bromma flygplats läggs ned, kommer att medverka till att Stockholmsregionen får en andra flygplats.

Som Birgitta Wistrand nämner i sin interpellation finns för närvarande ett markupplåtelseavtal om Bromma flygplats mellan staten och Stockholms stad, som avser tiden fram till år 2011.

Kommunfullmäktige i Stockholms stad beslöt den 16 december 1994 att "Bromma flygplats snarast möjligt skall avvecklas". Kommunstyrelsen har till följd av detta begärt att få inleda förhandlingar med staten med denna inriktning.

Regeringen har gentemot staden visat en öppen attityd till att genomföra analyser av möjligheterna till en förtida avveckling av Bromma flygplats jämfört med gällande markupplåtelseavtal. Den närmare utformningen av en sådan analys bereds för närvarande inom regeringskansliet.

I avvaktan på att denna analys genomförs är det ännu för tidigt att svara på Birgitta Wistrands frågor om eventuella avvecklingskostnader och ersättningar för Bromma flygplats.

Anf. 19 BIRGITTA WISTRAND (m)

Herr talman! Jag får börja med att tacka kommunikationsministern för svaret, men jag blev både ledsen och bekymrad och kanske t.o.m. litet arg när jag fick det. Jag tycker inte att jag har fått svar på mina frågor. Jag anser att detta är en allvarlig fråga, som har ekonomiska konsekvenser inte bara för staden utan också för landet. Den har oerhörda konsekvenser för en rad medborgare ute i landet, och den har också stora ekonomiska konsekvenser för en rad svenska och utländska företag. Jag tycker dessutom att det här sättet att bryta ingångna avtal är oroande.

Jag skulle på nytt vilja måla upp situationen för kommunikationsministern. Det finns faktiskt ett avtal som slöts förra året och som skulle gälla till år 2011. Vi vet i dag också att Arlanda har oerhörda

kapacitetsproblem. Man har där brist på s.k. slots, dvs. start- och landningstillfällen, särskilt när det gäller högtrafik. Bromma har vidare tjänat som en bra avlastning för Arlanda. Vi vet också att den tredje landningsbana som byggs är i första hand avsedd för utlandstrafiken.

Jag måste här ta upp min första fråga igen. Anser kommunikationsministern att Stockholm behöver ha två flygplatser? Anser kommunikationsministern vidare inte att den villkorade utredningen om det nya avtalet för 2011 bör tillsättas, så att vi får flygkapaciteten i Stockholmsområdet utredd?

I anledning av den frågan vill jag också gå vidare och säga att vi i och med att avregleringen kom till stånd har fått en rad flygförbindelser från hela Sverige med nya företag. Ser kommunikationsministern Bromma flygplats som en kommunal eller regional angelägenhet, som det har stått i några tidningar, eller är det en statlig angelägenhet? Vilken synpunkt har kommunikationsministern?

Har kommunikationsministern tänkt igenom vad det betyder att bryta avtalet? Det står i svaret att man skall analysera frågan, men är det en framkomlig väg att bryta ett avtal som löper så långt fram?

Det finns också säkerhetsproblem när det gäller att avveckla Arlanda. Den mindre tunga trafik som i dag går på Bromma har ingen plats om Bromma läggs ned. Det betyder att varken affärsflyg eller ambulansflyg får en ordentlig plats att landa på. Det betyder också stora svårigheter för skolflyget, som då inte heller har någon möjlighet att fungera. Det är oerhört viktigt att också få ett svar på frågan om säkerhetsaspekterna.

En annan fråga som jag tog upp gäller om vi verkligen har råd att lägga ned Bromma i det ekonomiska läge som landet i dag befinner sig i. Det blir inte bara kostnader för att sanera Bromma flygplats, utan i så fall också för att hållbarhets trafik. Det gäller också att betala för brutna avtal.

Faktum är att Bromma numera är en verksamhet som går med vinst. Tidigare gick den med förlust. Hur ser kommunikationsministern på de frågorna?

Det är intressant att se hur särskilt finansborgarrådet använder sig av Bromma. Det skall naturligtvis inte kommunikationsministern svara för, men jag har ställt en fråga i ett annat sammanhang. Det gäller E 18. Anser kommunikationsministern att det är möjligt att också avstänga vägar plötsligt? Kan vi förvänta oss det också?

Anf. 20 STEN ANDERSSON (m)

Herr talman! Efter att ha läst svaret och lyssnat på statsrådets uppläsning av detsamma i kammaren i dag måste jag säga att jag ifrågasätter hennes kompetens som statsråd. I samband med Estonia utmärkte hon sig i alla fall inte positivt. I taxifrågorna var det inte bättre. I cirku- sen kring utnämningar har hennes departement under den senaste tiden faktiskt inte varit något föredöme – tvärtom.

Herr talman! Jag delar helt och fullt de åsikter som Birgitta Wistrand har fört fram om Bromma. Jag tycker att det är svagt att ett statsråd gömmer sig bakom hänvisningar till kommande utredningar. Det är

typiskt för ett svagt statsråd. När man har dåligt på fötterna säger man att man inte kan diskutera enskilda fall, men när man har bra på fötterna kan man gärna frossa och verbalisera även kring de mesta enskilda fall.

Herr talman! Jag deltar i debatten därför att jag varje vecka flyger mellan Malmö och Bromma. Även birkabor som åker till Skåne tycker att Bromma är ett mycket bra alternativ.

Herr talman! Jag tycker att debatten om Bromma flygplats visar att det tyvärr i Sverige finns alltför många politiker som i valtider lovar mycket, men som vet om att de inte har resurser till detsamma. Det finns ingen i dag som har pengar för att betala en ny flygplats i Stockholmsregionen. Men när det gäller valet har man inga hämningar. Man tänker att det kommer en dag i morgon då valet är klart. Då kan man strunta i vad man har sagt tidigare.

Jag tycker ändå att det är konstigt att statsrådet inte vågar säga vad hon egentligen tycker om Bromma. Om jag inte missminner mig helt hade statsrådet som riksdagsman och politiker faktiskt synpunkter på Bromma flygplats. De kunde hon torgföra här i dag utan att riskera att bli beskylld för ministerstyre.

Brommaflygen är ytterst miljövänliga. Man har i dag mycket skarpa miljökrav på de flygplan som skall landa på Bromma. De uppfylls. Det sparar tid, och det sparar miljön.

Det är inte helt oväsentligt, herr talman, vad brommaborna egentligen tycker. Jag har sett en del undersökningar under senare tid som om jag inte minns helt fel visar att majoriteten av brommaborna faktiskt inte är negativa till att flygplatsen finns där den finns.

Man pratar om att Bromma skall vara ett bostadsalternativ. Jag sitter i bostadsutskottet och vet att om det är någonting vi saknar så är det pengar till att bygga nya bostäder. Jag tror inte heller att Stockholms stad på relativt kort sikt har pengar att bygga bostäder på detta område.

Visst kan man flytta den tunga trafiken från Bromma till Arlanda. Det kan man lösa på en eftermiddag. Men skolflyget, privatflyget och taxifyget får fortfarande inte lov att landa på Arlanda. Då måste man prestera en ny flygplats i Stockholmsregionen. Vem har pengar till det, fru statsrådet? Vem kan betala en sådan satsning?

Jag tycker att fru statsrådet skall vara realist och låta Bromma vara kvar.

Anf. 21 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Herr talman! Birgitta Wistrand ställde en stor mängd frågor. Jag tycker på det hela taget att det var berättigade frågor. Det är just det som är anledningen till att det är viktigt att göra denna ordentliga analys innan man tvärsäkert kan säga exakt hur saken skall lösas.

Bakgrunden är att Stockholms fullmäktige har fattat ett beslut där man begär att staten skall medverka till att avtalet förkortas.

Som jag sade i svaret tidigare har vi från statens sida – det är Luftfartsverket som är statens arm i detta – sagt att vi är beredda till en diskussion för att se vilka lösningar man kan få fram på de problem som vi alla inser måste lösas.

Det är riktigt att en nedläggning får ekonomiska konsekvenser. Man behöver verkligen analysera hur man skall lösa de ekonomiska konsekvenserna.

Det finns en del andra saker i det som Birgitta Wistrand sade som jag redan nu tycker att jag kan bemöta, bl.a. Arlandas kapacitetsproblem och tredje banan. Tredje banan skall enligt planerna komma till 1999. Förmodligen blir det en förskjutning på något år, men det är ändå rätt så kort tid kvar. När tredje banan kommer blir det utrymme för fler flyg. Även om banan kommer att användas för utrikesflyg blir det ändå ett större kapacitetsutrymme. Man kan naturligtvis diskutera hur det skall användas. Det är väl ingen som tror att det skulle gå att avveckla Bromma innan tredje banan har kommit till stånd? Jag tror att vi alla skall vara så realistiska.

Detta är en av de saker som behöver analyseras.

Birgitta Wistrand talade också om villkoren för utredningen. Den förra regeringen förberedde en utredning, men den tillsattes aldrig. Den analysgrupp som vi nu förbereder och som kommer att vara klar inom de allra närmaste veckorna har uppdraget att titta just bl.a. på de frågor som den borgerliga regeringen också hade funderingar kring.

Sedan frågar Birgitta Wistrand om man kan bryta ett avtal. Det handlar inte om att bryta ett avtal om båda parter är överens om det. Avtalet är mellan staten och staden, och skulle båda parter bli överens så handlar det inte om ett avtalsbrott.

Sedan gällde det skolflyget och affärsflyget. Det är några av de saker som skall lösas. Var skall denna del av flygtrafiken placeras? Jag har sagt att statens primära ansvar naturligtvis är linjeflyget. Jag ser inga större problem att placera linjeflyget på Arlanda. Däremot ser jag vissa problem när det gäller affärsflyget och skolflyget. Både staten och staden måste naturligtvis konstruktivt medverka till hur det skall lösas.

Bland alla de invektiv som Sten Andersson uttryckte kan jag skönja en fråga. Det var vad brommaborna egentligen tycker. Brommaborna har i en stor brevskörd till mig talat om vad de tycker. Men primärt är det Stockholms kommuns fullmäktige som har begärt att vi skall diskutera den här saken. Jag har den respekten för fullmäktigeförsamlingen i Stockholm att jag litar på att de representerar dem som har valt dem.

Anf. 22 BIRGITTA WISTRAND (m)

Herr talman! Tack, kommunikationsminister Uusmann, för synpunkten att det var rätt frågor som jag inte fick svar på.

Jag skulle vilja börja där kommunikationsministern slutade och ta upp frågan om vad de som bor i Stockholm tycker. Jag menar att stockholmarna vill ha Bromma. Det visar rader av undersökningar som har gjorts om vad folk tycker och inte tycker. Det finns studier som är gjorda på vad de tycker som bor i bullerområdet, de som bor utanför bullerområdet, de som flyger ofta och de som inte flyger ofta. I princip kan man säga att två tredjedelar av dem som bor i bullerområdet fortfarande vill ha kvar flygplatsen. Man kan inte säga att det är en folkstorm emot Bromma. Sedan finns det säkert sådana som skriver brev, och det vet jag också. Men det handlar mer om att man aldrig vill förändra

något. Så det tror jag inte så mycket på. Jag tror att brommaborna och stockholmarna vill ha kvar Bromma.

Jag vill gå tillbaka till den fråga som jag ställde om ansvaret för att det finns två flygplatser i Stockholmsområdet. Anser kommunikationsministern att det är en statlig eller kommunal uppgift, och vem har ansvaret för att Stockholm får den andra flygplats som alla är eniga om att Stockholm skall ha? I de undersökningar som kommunen redovisat sägs det att det är förmån eller en möjlighet som en kommun har att driva en flygplats. Delar kommunikationsministern den uppfattningen? Det kan alltså betyda att om varken staten eller kommunen vill ta ansvar för en andra flygplats finns det ingen som kan ta ansvar för den.

Till sist vill jag ta upp en fråga till. Det är alltså tredje part som skall stå för att man bryter avtalet, dvs. företagen och passagerarna. Det är de som skall förlora på att den socialdemokratiska majoriteten i Stockholms kommun, i riksdagen och regeringen ser till att det inte kostar dem något. Det är alltså vi vanliga medborgare som skall betala de ökade kostnaderna.

Anf. 23 STEN ANDERSSON (m)

Herr talman! Efter den fortsatta debatten noterar jag att den nuvarande regeringen inte har tillsatt kommunikationsministern i första hand baserat på kompetens.

Statsrådet säger att man inte skall vara tvärsäker om Bromma. Men jag vet, och jag kan nog plocka fram litet urklipp där statsrådet faktiskt var ganska tvärsäker när hon var riksdagsledamot. Men i dag när realismen dyker upp bakom horisonten finns det kanske skäl att inte vara lika tvärsäker.

Herr talman! Jag har en fråga. Statsrådet säger att det finns vissa problem med att flytta taxifyget och privatflyget till Arlanda. Vad menar statsrådet med vissa problem? Det finns inte möjlighet till det. De får inte lov att landa där. Här står ett statsråd i Sveriges riksdag och säger att det finns vissa problem. De är förbjudna att trafikera och landa på Arlanda. Man borde nog ha bättre argument än detta.

Det må vara hänt att jag blir beskyldd för att använda invektiv. Det kan jag leva med, men det var min ärliga uppfattning om statsrådets kompetens.

När det gäller brevskörden är det precis som Birgitta Wistrand säger. Genom åren har det gjorts många undersökningar där det bevisligen är så att de som bor nära Bromma inte har något emot att flygplatsen finns kvar i det skick som den är i dag. Att statsrådet sedan har fått några brev eller några telefonsamtal må vara förlåtet. Lyssna i stället på en majoritet av brommaborna! Då inser kanske t.o.m. statsrådet, mot förmodan, att Bromma flygplats skall vara kvar.

Anf. 24 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Herr talman! Om stockholmarna vill ha Bromma eller ej är faktiskt en fråga som Stockholms kommunfullmäktige med förlov sagt måste få lov att diskutera. Stockholmarna har valt sitt fullmäktige. Jag tycker att vi i första hand skall överlämna den frågan till dem att diskutera.

Prot. 1994/95:83
31 mars

*Svar på
intrerpellationer*

Birgitta Wistrand säger att alla är eniga om att det behövs två flygplatser i Stockholmsregionen. Jag måste säga att det egentligen är fel utgångspunkt att fråga sig om det är en, två eller tre flygplatser som behövs i Stockholmsregionen. Det är ju flygresenärerna och flyget som skall avgöra hur flygplatserna skall användas.

När diskussionen om Tullinge var som hetast fick många av regionens politiker bli varse att det fanns en stor mängd människor som inte tyckte att det skall vara en flygplats på deras bakgård – "not in my backyard".

Det system som vi är eniga om i Sverige innebär att kommunerna har planmonopol på marken. Om man skall bygga en ny flygplats har den kommun det handlar om ett mycket stort inflytande.

Vi har ett avreglerat inrikesflyg i Sverige. Det innebär att vi har fritt tillträde till de flygplatser som är öppna för reguljär trafik. Men den här avregleringen innebär inte att det antal flygplatser som fanns när avregleringen inträdde skall vara permanent. Om en flygplats skall fortleva eller om det skall byggas en ny är beroende av lokalisering, miljöpåverkan och funktioner i trafikförsörjningen. Det är en sådan samlad avvägning som vi skall göra när vi skall besluta om Bromma skall stängas eller fortleva fram till år 2011.

Jag finner ingen anledning att ifrågasätta det beslut som har fattats i Stockholms fullmäktige. Jag går in i analysarbetet med öppna ögon. Jag förutsätter att både staden och staten i form av Luftfartsverket är intresserade av att lösa de problem som vi är eniga om finns.

Anf. 25 BIRGITTA WISTRAND (m)

Herr talman! Det var i alla fall ett första medgivande från kommunikationsministern om att det behövs flera flygplatser i Stockholm. Om det sedan var två, tre eller fyra fick vi inget svar på. Vi får väl avvakta utredningen.

I anslutning till det som kommunikationsministern sade om avregleringen vill jag säga att Bromma är ett resultat just av avregleringen. Det var faktiskt efter avregleringen som Bromma flygplats kunde komma i gång igen 1992. Det är verkligen ett tecken på att Bromma flygplats behövs. I och med att den kom till stånd kunde man öppna nya linjer. Man kunde också på ett helt annat sätt avlasta Arlanda. Därför tycker jag att Bromma flygplats redan har visat att det finns ett stort behov av den flygplatsen.

Jag tycker också att vi skall avvakta den här utredningen. Jag hoppas att den kommer fram till det som jag önskar, nämligen att det är omöjligt att bryta avtalet och att trafiken på Bromma flygplats får fortgå till år 2011. Om det inte skulle bli så skulle jag vilja att kommunikationsministern tog med sig några av mina synpunkter. Bromma borde då kunna bli ett kulturminnesmärke. Hangarerna och allt annat som finns där ute borde k-märkas. Det är också viktigt att bibehålla den miljö som finns där ute. Om det skall byggas bostäder undrar jag hur man skall kunna klara av detta.

Som sagt: Jag tackar för svaren! Jag hoppas att man i utredningen och analysen kommer fram till det som jag önskar, dvs. att Bromma flygplats skall vara kvar.

Prot. 1994/95:83
31 mars

*Svar på
intrerpellationer*

Anf. 26 STEN ANDERSSON (m)

Herr talman! Jag noterade att statsrådet för att slippa svara på frågor försökte excellera i engelska. Hon sade: not in my backyard. Men strunt i det!

Hon påstår att det kan vara vissa problem med taxi och privatflyg på Arlanda. Vad har statsrådet i Sveriges riksdag för bakgrundsmaterial för att föra fram detta argument? Det finns faktiskt en risk att människor som begriper detta med flygproblematiken och som vet hur läget är och kommer att bli på Arlanda läser detta protokoll. Vad kommer de då att tro om statsrådet? De måste bli förvånade. I dag finns det nämligen ingen möjlighet för dessa flygplan att landa. De förbjuds att landa på Arlanda. Då måste man skapa en ny flygplats.

Herr talman! Det skulle vara mycket intressant att höra statsrådets skäl till att hon kan kasta fram det här argumentet i dag i den här debatten.

Till sist, herr talman, vill jag säga att jag mycket intresserat lyssnade till statsministerns inlägg i Go'morron Sverige. På ett pedagogiskt sätt talade han om att det finns en bristvara i dag i Sverige, nämligen pengar. Här står man och pratar om att en ny flygplats kanske skulle kunna byggas i Stockholmsregionen om några år. Den skulle, i alla fall initialt, betalas av skattebetalarna. Man skall väl inte använda ordet snömos i Sveriges riksdag. Men undantaget får bekräfta regeln. Jag betraktar statsrådets inlägg i det här fallet som just snömos.

Anf. 27 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Herr talman! Först vill jag ta upp frågan om förbudet för plan att landa på Arlanda. Luftfartsverket har regler för de olika starter och landningar som finns. Men självfallet är Luftfartsverket intresserat av att diskutera hur man skall lösa flygets problem. Om den bästa lösningen innebär att man också får dessa plan på Arlanda får man naturligtvis inrätta reglerna efter det, så att det säkerhetsmässigt blir helt korrekt. Jag personligen tror inte att vi i framtiden kommer att se några skolflygplan på Arlanda. De problemen får man lösa på andra sätt.

Till Birgitta Wistrand vill jag säga att jag tycker att man, när man skall göra en analys, skall gå in ganska förutsättningslöst. Jag är inte lika tvärsäker som Birgitta Wistrand på hur den här analysen kommer att sluta. I så fall skulle vi egentligen inte behöva någon analys.

Till sist vill jag kommentera det som sades om att det skall vara omöjligt att bryta avtalet. Jag tycker också att det skall vara omöjligt att bryta avtalet. Det handlar om att staten och staden skall komma överens om en acceptabel lösning för alla parter.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 1994/95:75 om väg E 20

Anf. 28 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Herr talman! Ulla-Britt Hagström har frågat mig dels vad som kommer att hända med väg E 20 sett i ett tioårsperspektiv, dels vilket förtydligande som jag är beredd att göra om Skaraborgsdelen av väg E 20.

Bakgrunden till frågan är att regeringen i årets budgetproposition föreslagit att målstandard på bl.a. väg E 20 mellan Göteborg och Örebro bör vara 13 m och att man skall ha rätt att avvika från denna målsstandard då det är uppenbart att en avvikelse skulle innebära betydande samhällsekonomiska effektivitetsvinster.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut är i överensstämmelse med det beslut som riksdagen tog år 1993. Efter förslag från den borgerliga regeringen om att målstandard på väg E 20 mellan Göteborg och Örebro bör vara 13 m uttalade riksdagen att "regeringen i fråga om vissa vägvägsnitt och inom investeringsramen för resp. vägvägsnitt bör kunna avvika från den målstandard som anges i propositionen, i fall då det är uppenbart att en avvikelse skulle innebära betydande effektivitetsvinster. Sådana vinster synes kunna nås t.ex. på E 20, sträckan Göteborg–Örebro – –." Riksdagen uttalade också: "När det gäller E 20 är det utskottets uppfattning att inga åtgärder bör vidtas som hindrar att även sträckan Göteborg–Örebro på sikt kan uppnå motorvägsstandard."

År 1994 uttalade riksdagen sig ånyo om målstandarden på bl.a. väg E 20. Riksdagen konstaterade då att regeringen och Vägverket ser investeringarna i olika tidsperspektiv. Riksdagen tolkade Vägverkets förslag om att hela väg E 20 skall byggas ut till motorväg på sådant sätt att "betydande effektivitetsvinster kan uppnås om vägsträckorna på sikt byggs ut till motorvägsstandard". Riksdagen konstaterade emellertid också att riksdagsbeslutet år 1993 inte innebar några extra medel utöver regeringens förslag. Utbyggnaden på bl.a. E 20 kan därför inte slutföras under den kommande tioårsperioden.

Mot bakgrund av det stora underskott i statsbudgeten som Sverige har kan jag inte se att det finns förutsättningar att inom en rimlig tid genomföra en utbyggnad av väg E 20 till motorväg på sträckan Göteborg–Örebro. Osäkerheten om ett fullföljande av projektet, som i allt väsentligt ligger efter år 2003, är mycket stor. Att vidmakthålla uppfattningen att väg E 20 skall byggas ut till motorväg kan enligt min uppfattning innebära en risk att ett fåtal delsträckor byggs ut till en mycket hög standard, vilket allvarligt och under lång tid kan komma att försvåra möjligheten att genomföra andra angelägna åtgärder på väg E 20.

De resurser som finns avsatta för väg E 20 mellan Göteborg och Örebro fram till år 2003 är mycket små, totalt 240 miljoner kronor. Skälet för detta är en medveten prioritering av riksdagen av att riksväg 40 skall byggas ut till motorväg. Jag bedömer att de resurser som finns avsatta för väg E 20 endast räcker för att genomföra vissa punktåtgärder av trafiksäkerhetsskäl på befintlig väg.

Den kommitté som för närvarande arbetar med att utarbeta en nationell plan för kommunikationerna i Sverige, Kommunikationskommittén, skall lämna ett delbetänkande den 15 januari 1996 som redovisar alternativa inriktningar samt ger förslag till inriktning av infrastrukturinvesteringar under perioden 1998–2007. I samband med att kommittén utarbetar detta delbetänkande kommer även frågan om vägsystemets utbyggnad att övervägas. Jag förutsätter att funktion, utformning och standard på bl.a. väg E 20 kommer att ingå i kommitténs analys. Beroende på kommitténs rekommendationer kan en omprövning av mina bedömningar komma att ske i samband med det förslag till inriktning av infrastrukturinvesteringarna som kommer att läggas fram för riksdagen under hösten 1996.

Anf. 29 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kds)

Herr talman! Jag vill tacka för svaret på min interpellation om E 20.

Det är viktigt att det finns en balans på infrastruktursatsningarna, så att inte ett helt län hamnar utanför med risk att hamna vid sidan av de stora trafikströmmarna i Sverige. Min fråga ställs också beroende av att tolkningen är svår mellan Vägverkets nationella väghållningsplan och regeringens förslag. Här föreligger olika målstandard. I Vägverkets plan föreslås att E 20 sträckan Göteborg–Örebro skall motorvägsstandardiseras, medan regeringen har sagt 13 meter vägbreddsstandard.

I svaret från kommunikationsministern anges att regeringen och Vägverket ser investeringarna i olika tidsperspektiv. Det är alltså meningen att först göra 13-metersstandard, där inga åtgärder vidtas som på sikt kan hindra att motorvägsstandard uppnås. Frågan är bara om det är ekonomiskt att bygga en väg i två steg på detta sätt. Jag har som lekman mycket svårt att begripa detta.

Trafikvolymen på E 20 beräknas öka med 12 % från 1993 till 2005. Jag ser heller ingen ljusning i kommunikationsministerns svar. Projektet ligger tydligen i allt väsentligt efter 2003. Tydligt har jag bara att sätta mina förhoppningar till Kommunikationskommittén och en omprövning av bedömningarna efter 1996.

Det finns bekymmer med en 13-metersväg. Bussar och långtradare går sällan närmare dikesrenen än 1 meter. Då återstår 11 meter vägbanan. Större fordonsbredd är 2,5 meter. På 13-metersväg skall omkörning kunna ske mellan större fordon i båda riktningarna. Fyra sådana fordon i bredd kräver 10 meter. Då återstår 1 meter att dela på. En motorväg har också enkelriktade körbanor, med väl tilltagna mittfält, vilket skulle vara mycket bättre.

För ett läns utveckling betyder infrastrukturen mycket. Skaraborg finns i en riskzon för att inte kunna utvecklas tillräckligt, med brist på snabba möjligheter till och från länet. Vi kan inte underskatta X 2000:s betydelse för Skövdes kommunikationer. Det har vi sett väldigt tydligt i länet. Samma sak gäller bra vägar.

Skaraborg har inte heller fått tillgång till något statligt verk. De finns huvudsakligen i Stockholms län, men också i Jämtlands län, Östergötlands län, Södermanlands län, Örebro län, Blekinge län, Värmlands län, Göteborg, Jönköpings län, Malmöhus län, Uppsala län, Väs-

ternorrlands län, Kopparbergs län, Gävleborgs län och Älvsborgs län. Skaraborgs län tillhör alltså den tredjedel av länen i landet som saknar statligt verk. Man undrar vad detta kan bero på. En bidragande orsak kan vara att motorväg saknas.

I det alltmer uppbyggda Europasamarbetet spelar västra Sverige en stor roll. Detta betyder att förbindelsen mellan Göteborg och Stockholm borde vara extra viktig. Mycket av den tunga trafiken går också från Stockholm med Stenafärjorna över Jylland mot kontinenten. Min förhoppning är givetvis att en utveckling sker så att alltmer gods kan fraktas via järnväg, men så är inte fallet i dag.

I det s.k. robusta vägnätet finns ca 500 mil huvudvägar, som har stor betydelse för välfärden. En länk i detta robusta vägnät skulle vara E 20 mellan Göteborg och Stockholm. Det måste också rimligen vara samhällsekonomiskt.

En motorväg kanaliserar givetvis också den kortväga trafiken inom regionen. Det visar sig att 95 % av lastbilstransporterna går mindre än 30 mil.

Jag anser, herr talman, att en ny väg skulle ge kortare transporttider för näringslivet, vilket skulle betyda lägre kostnader. Det skulle förhoppningsvis också bli nya näringsetableringar. I rent ekonomiska termer har det beräknats för E 20 att en motorväg på hela sträckan skulle ge en avkastning på 49 öre per investerad krona – detta genom bättre trafiksäkerhet med färre olyckor, kortare res- och transporttider och andra förbättringar.

Jag är helt medveten om riksdagens beslut i juni 1993, om en långsiktig inriktning av investeringar i trafikens infrastruktur. Beslutet innebär att väg- och järnvägssatsningar för totalt 88 miljarder skulle genomföras under en tioårsperiod. Det handlade om investeringar i stomjärnvägar för 32 miljarder, i riksvägar för 40 miljarder, i länstrafikanläggningar för 9 miljarder och i bärighetshöjande åtgärder för 7 miljarder. Till detta kom 10 miljarder för redan beslutade men då inte finansierade investeringar.

Personligen tycker jag att dåvarande kommunikationsministern, Mats Odell, gjorde en god insats, inte minst genom den stora järnvägssatsningen. Men också han glömde Skaraborg. Regeringen ansåg då att ett slutligt ställningstagande till stamvägarna i sydöstra Sverige skulle anstå till efter nästa revidering av investeringsplanerna.

Herr talman! För trafikanterna innebär en motorväg ökad trafiksäkerhet och förbättrad framkomlighet. Ett stort antal trafikolyckor skulle kunna undvikas. Vad gäller miljön torde ingreppen bli mindre, eftersom man inte behöver ha så långa siktsträckor på en motorväg.

Herr talman! Jag väddar till kommunikationsministern att se över beslutet.

Anf. 30 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Herr talman! Ulla-Britt Hagström sade att hon tyckte att hennes partivän, före kommunikationsministern, gjorde bra ifrån sig när det gällde utbyggnaden av infrastrukturen. Men inte ens i den stora utbyggnadssatsningen fanns det utrymme för motorvägsstandard genom

Skaraborg under den närmaste tioårsperioden. Det kanske beror på att det finns andra lösningar på problemet med förbindelsen mellan Stockholm och Göteborg.

När vi talar om att det är viktigt med en bra vägförbindelse mellan Stockholm och Göteborg, är det just det som den föregående riksdagen har tagit ställning till, dvs. att bygga ut i första hand väg 40 och koppla ihop den med E 4 i Jönköping, för att därigenom få den här Göteborgsförbindelsen på väg. Däremot har riksdagen prioriterat tågförbindelsen över Skövde, som Ulla-Britt Hagström också var inne på.

Om man skulle fördela gracerna mellan länen – vilket jag tycker är litet konstigt i och för sig – betyder det att X 2000 går genom Skaraborg och bilarna på E 4. Det finns säkert de som tycker att det är en bra fördelning, därför att alla tycker inte att det är lika käckt att en massa bilar går genom länet.

Jag tycker att motorvägar har ett berättigande, om det är en stor trafikvolym. Men enligt prognoserna för de mest belastade delarna, vilket också nämns i interpellationen, beräknas trafikvolymen öka med 12 %. Då skall man veta att ökningen sker från en oerhört låg nivå. Även om trafikvolymen på E 20 ökar med 12 % fram till år 2005, kommer det inte att vara fråga om mer än 7 500–7 700 bilar per dygn. Jag tycker inte att detta är någonting som självklart motiverar motorvägsstandard.

Det är oerhört viktigt att komma ihåg att motorvägar har sitt berättigande när det är stora trafikströmmar. Man skall inte i onödan använda pengarna till att bygga motorvägar.

Anf. 31 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kds)

Herr talman! Hela Sverige skall leva, säger vi ofta. Det handlar väldigt mycket om prioriteringar. Prognosen 12 % är väldigt osäker, givetvis beroende på vilken vägstandard man har. Bilisterna väljer också väg litet grand efter detta.

Västverige präglas av flerkärnighet. Det är sex större tätortsområden, och stora delar av befolkningen bor i mindre tätorter och på ren landsbygd.

Det finns stor valfrihet när det gäller boende och goda möjligheter till rekreation. Men glesheten leder till bilberoende.

Det finns goda möjligheter att koppla väg- och järnvägstrafik till sjö- och luftfarten. Men standarden genom Skaraborg är i dag för låg med hänsyn till den blandade tunga och lätta trafik som belastar vägen. E 20 har i länets perspektiv en viktig roll att fördela trafiken mellan länets orter och Göteborg, Mälardalen och Bergslagen. Hamnar och järnvägsterminaler för gods finns i Göteborg. Örebro och Jönköping har också järnvägsterminaler. Det är viktigt att kunna nå direktlinjer både inom landet och ut till kontinenten.

Det finns en stor andel transportintensiv industri i Skaraborg, exempelvis Volvo i Skövde. I dag finns det flera flaskhalsar i form av sträckor med hastighetsbegränsningar och trafikljus. Detta är mycket besvärande för den tunga trafiken. Det ger också onödigt mycket buller och luftföroreningar till omgivningen.

Prot. 1994/95:83
31 mars

Svar på
interpellationer

Även om min förhoppning fortfarande är att en stor del av den tunga trafiken skall kunna gå via järnväg är det inte så i dag. Jag vädjar att man tänker om och prioriterar. Jag sade också att Skaraborg tillhör den tredjedel av landets län som inte har något statligt verk och som kan riskera att hamna vid sidan om trafikströmmarna.

Anf. 32 LENA KLEVENÅS (s)

Herr talman! Vi fattar här i riksdagen många olika beslut, bl.a. om trafikpolitiken och om miljöpolitiken. Dessa mål har vi svårt att förena. Särskilt när det gäller trafiken kontra miljön verkar det som att det är väldigt svårt att hävda de miljöpolitiska målen.

Jag begärde ordet för att säga att jag är väldigt glad över kommunikationsministerns initiativ till att försöka åstadkomma en framtida politik där dessa mål stämmer överens.

Det största problemet som vi har i Västsverige och i Alingsås där jag bor – E 20 går rakt igenom Alingsås – är försurningen. Försurningen beror till stor del på bilismen. Bilismens utsläppseffekter både göder och försurar, och vi är mycket bekymrade.

Vi är bekymrade över hur Vägverket tolkade riksdagsbeslutet om att E 20 skulle förbättras. Det stod ingenting om att det skulle bli motorväg på hela sträckan. Men Vägverket sade att det var så det stod. Vi fick lusläsa protokollet för att kunna hävda att det inte stod någonting om att det skulle vara motorväg på hela sträckan.

Det har varit en kraftig opinion i Alingsås från SSU och Naturskyddsföreningen. Kommunens beslut har blivit att vi inte vill ha motorvägen och utflyttningen av den nuvarande vägsträckningen till ett av våra allra vackraste och mest uppskattade friluftsområden som då skulle förstöras.

Trafiksäkerheten är ett viktigt problem. Men det är en illusion att tro att man löser problemet med trafiksäkerheten genom att bygga motorvägar – i så fall skulle detta vara lösningen överallt. Trafiksäkerheten kan förbättras genom omkörningsfickor och viltstängsel, vilket är mycket billigare. Vägen kan då vara kvar i sin ursprungliga sträckning.

Jag delar i allra högsta grad kommunikationsministerns uppfattning, att trafikmängden på E 20 – åtminstone på sträckan från Göteborg och genom Alingsås – inte alls är tillräcklig för att motivera ett motorvägsbygge. Enligt många forskare är det inte samhällsekonomiskt lönsamt att satsa ytterligare pengar på motorvägar. Det finns en mycket bra förbindelse Göteborg–Stockholm med de nya tågen X 2000, som fungerar strålande. Platserna på dessa tåg är för det mesta slutsålda.

Jag ville ta till orda bara för att understryka att det är oerhört viktigt att miljömålen någon gång kan hävdas. Vi i kommunerna längs E 20 är glada för den omprövning som sker. Vi måste någon gång ta de miljöpolitiska målen på allvar. Jag delar således inte Ulla-Britt Hagströms uppfattning.

Herr talman! Till Ulla-Britt Hagström vill jag först säga att jag tror att det är högst osannolikt att det skulle finnas ett samband mellan etableringen av statliga verk och avsaknaden av en motorväg genom Skaraborgs län. Jag måste säga att jag har svårt att ställa upp på den kopplingen.

*Svar på
interpellationer*

Sedan vill jag ta upp det här med miljö, pengar och flaskhalsar. Vi har alltid ont om pengar. Även i ett gott budgetläge – vilket det sannernligen inte är nu – skall vi använda pengarna på ett så vettigt sätt som möjligt. Att bygga vägar och järnvägar kostar alltid mycket pengar. Därför är det väldigt viktigt hur vi använder pengarna så att det främjar en vettig miljöpolitik och en vettig trafiksäkerhet.

I det sammanhanget nämnde Ulla-Britt Hagström detta med flaskhalsar. Av miljö- och trafiksäkerhetsskäl är det också oerhört ekonomiskt försvarbart att använda pengarna till att bygga bort flaskhalsar, att bygga förbifarter, att se till att det inte finns farliga korsningar och att det blir en lugn trafikström. Detta är både ekonomiskt och miljömässigt väldigt försvarbart. Använder vi de usla slantar som vi har till den här vägen till detta, då tror jag att det blir ett mycket bättre resultat totalt sett när det gäller E 20 än vad vi skulle ha fått om vi bygger korta snuttar med motorväg. Enligt salamimetoden skulle det på sikt leda till krav på en hel motorväg som förmodligen inte skulle ha något samhällsekonomiskt berättigande.

Till Lena Klevenås vill jag säga att försurningen är ju det stora problemet i många städer i sydvästra Sverige. Försurningen beror naturligtvis också på andra saker än trafiken. Men man får då använda pengarna till att försöka åstadkomma rimliga lösningar i stället för att bygga en motorväg genom orörd natur. Det är också väl använda pengar.

Anf. 34 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kds)

Herr talman! Fru kommunikationsminister! Det här med statliga verk var ju bara ett exempel. Andra viktiga exempel är näringslivet, industriens etableringar, serviceetableringar osv. Jag visade också på siffran, att varje satsad krona skulle ge 49 öre. Jag tror fortfarande på detta för utvecklingen av länet.

Till Lena Klevenås vill jag säga att utsläppen av försurande ämnen såsom kväveoxider och svaveldioxid måste givetvis minska ytterligare för att trafiken inte skall störa naturen alltför mycket. Från 1989 fram till 2000 bör målen skärpas så att utsläppen från transportsektorn minskas med 80 % för koldioxid, 85 % för kväveoxider och 40 % för svaveldioxid. Vi kristdemokrater föreslår en skatteväxling där skatten på arbete sänks och där skatten på miljöförstöring och energiförbrukning höjs.

Miljöfrågan måste alltså lösas genom bilismen och kanske inte i samma utsträckning genom hur vägen ser ut. Dessutom behövs det kortare siktsträckor för en motorväg om man jämför med en 13-metersväg, vilket i sig är välgörande för miljön.

Framställningen av förnyelsebara drivmedel för fordon måste stimuleras. Forskningsprogram för att utveckla tekniken för bioraffinaderier pågår, vilket gör att vi kommer att kunna framställa etanol ur vedråvaror. Ett mål kan vara att minst hälften av bilarna år 2010 skall drivas med miljövänligare bränslen än fossila bränslen.

Det är denna miljöutveckling som jag tror på. Jag tycker fortfarande att det är erhört knepigt hur det kan vara samhällsekonomiskt lönsamt att först bygga en 13-metersväg och sedan om ett antal år på ganska kort sikt bygga om den till en motorväg. Detta måste bli mycket fördyrande.

Anf. 35 LENA KLEVENÅS (s)

Herr talman! Försurningen har många orsaker, det är jag väl medveten om. Det är mycket som kommer utifrån från luften och vattnet och som vi inte kan göra någonting åt, men en stor del kommer från trafiken. Vi har i Älvsborgs län en väldigt bra miljöstrategi som länsstyrelsen har tagit fram och där man pekar på vad det finns för olika problem och vad man kan göra åt dem. Där är det klart och tydligt uttalat att vi inte kommer att klara problemen med försurningen. Vi kommer inte att klara begränsningen av koldioxid- och kväveoxidutsläppen därför att utsläppen trots bättre bilar och bättre teknik ökar i och med att trafikmängden ökar. Vi måste någon gång inse att bilismen inte kan öka. Att bygga nya vägar innebär att man uppmuntrar bilismen. Försurningsproblemet är så allvarligt att växterna och träden är förgiftade. Träden i den park där jag tar min kvällspromenad kan inte ta upp näring ur jorden därför att jorden är försurad. Där finns stora vackra ekar. Det vore fruktansvärt om detta parklandskap dog – det håller på att dö på grund av försurningen. Det här är bara en skönhetsupplevelse som betyder mycket för mig, men hela landskapet i västra Sverige, med den berggrund som finns där, är hårt drabbat. Det här är vårt absolut allvarligaste problem. Bilismen och motorvägar är någonting som gör att problemet inte kommer att gå att lösa.

Jag vill upprepa att jag är glad över den omprövning och det försök som nu görs, att man på allvar försöker få de miljöpolitiska och de trafikpolitiska målen att gå ihop. När det gäller biltrafiken räcker de planer gott som finns och de förbättringar som görs för E 20, i varje fall i den del som går genom Älvsborgs län. Jag är tacksam för den uppfattning som kommunikationsministern har redovisat.

Anf. 36 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Herr talman! Låt mig slå fast att trafiken, transporterna, är det allvarligaste miljöproblemet i vårt land totalt sett. Det är det område där vi har mest kvar att göra för att förbättra miljön. Vi har rensat i skorstenarna, men nu måste trafiken ställas om. För att göra detta – det görs inte på en förmiddag – måste vi ha en helhetssyn i trafiken. Det är inte detsamma som att vi aldrig skall bygga motorvägar. Men vi skall använda de resurser som vi har på ett miljömässigt så bra sätt som möjligt. Järnvägar skall byggas där det, som i Mälardalen, bor mycket människor. Vi skall bygga vanliga vägar och motorvägar där det be-

hövs. I just det här fallet kan jag inte se att en motorväg skulle, vare sig samhällsekonomiskt, miljömässigt eller transportekonomiskt, kunna tillföra något när prognoserna visar att det inte är större trafikmängder än 7 700 fordon per dygn. Det kan inte motivera en motorväg.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1994/95:83
31 mars

*Svar på
interpellationer*

7 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Propositioner

1994/95:159 till utrikesutskottet

1994/95:176 till näringsutskottet

1994/95:182 och 192 till skatteutskottet

1994/95:194 till socialutskottet

1994/95:197 och 206 till socialförsäkringsutskottet

1994/95:208 till kulturutskottet

1994/95:209 till skatteutskottet

1994/95:210 till finansutskottet

Motioner

1994/95:Fi27 – Fi29 till finansutskottet

8 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Propositioner

1994/95:175 Lag om EG:s förordning om ekologiskt framställda produkter, m.m.

1994/95:179 Ändringar i utlänningslagen (1989:529)

1994/95:180 Löneskydd vid upprepade konkurser

1994/95:184 Genomförande av EG:s tredje skade- respektive livförsäkringsdirektiv

1994/95:193 Tillämpningen av dubbelbeskattningsavtalet mellan Sverige och Malaysia

1994/95:200 Lag om vissa personregister för officiell statistik m.m.

1994/95:204 Dubbelbeskattningsavtal mellan Sverige och Egypten m.m.

1994/95:207 Ny föräldraledighetslag m.m.

1994/95:213 Ändringar av vissa förfaranderegler m.m. för punktskatter

1994/95:216 Godkännande av en överenskommelse mellan Sverige och Litauen om ömsesidigt bistånd i tullfrågor

Konstitutionsutskottets betänkanden

1994/95:KU14 Vissa tryck- och yttrandefrihetsrättsliga frågor

1994/95:KU37 Sametinget, m.m.

Finansutskottets betänkanden

1994/95:FiU11 Tilläggsbudget inom Finansdepartementets område
1994/95:FiU12 Vissa anslag inom Finansdepartementets område
1994/95:FiU13 Statistikfrågor
1994/95:FiU15 Sveriges avgift till gemenskapsbudgeten m.m.

Lagutskottets betänkande

1994/95:LU24 Aktiebolagsrättsliga frågor, m.m.

Utrikesutskottets betänkande

1994/95:UU15 Internationellt utvecklingssamarbete

Trafikutskottets betänkande

1994/95:TU15 Tilläggsbudget inom Kommunikationsdepartementets område

9 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 31 mars

1994/95:98 av *Dan Ericsson* (kds) till miljöministern om radon i dricksvatten

1994/95:99 av *Dan Ericsson* (kds) till statsrådet Pierre Schori om Tjernobykatakstrofens verkningar

1994/95:100 av *Per Unckel* (m) till utbildningsministern om forskningens villkor

Interpellationerna redovisas i bilaga fogad till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 4 april.

10 § Anmälan om frågor

Anmälades att följande frågor framställdes

den 30 mars

1994/95:406 av *Ulrica Messing* (s) till socialministern om missbruket av anabola steroider

1994/95:407 av *Kerstin Warnerbring* (c) till kommunikationsministern om Fehmarn Bält-förbindelsen

1994/95:408 av *Tone Tingsgård* (s) till statsrådet Pierre Schori om stöd till demokratisk utveckling i Armenien

1994/95:409 av *Sven Bergström* (c) till jordbruksministern om EU och grönsaksodlingen

1994/95:410 av *Sigge Godin* (fp) till miljöministern om återvinning av glasförpackningar

1994/95:411 av *Kenth Skårvik* (fp) till socialministern om pollenrapporteringen

1994/95:412 av *Ragnhild Pohanka* (mp) till statsrådet Leif Blomberg om avvisning av bosnien-kroater

1994/95:413 av *Gudrun Lindvall* (mp) till jordbruksministern om fördelningen av mjölkkvoter

1994/95:414 av *Ragnhild Pohanka* (mp) till justitieministern om ersättning till vittnen

1994/95:415 av *Ragnhild Pohanka* (mp) till jordbruksministern om stöd till fäbodbruket

1994/95:416 av *Eva Goës* (mp) till miljöministern om kärnavfall

1994/95:417 av *Lena Klevenås* (s) till statsrådet Pierre Schori om Nicaragua och demokratin

1994/95:418 av *Alice Åström* (v) till justitieministern om utredning av påstådd rasdiskriminering

1994/95:419 av förste vice talman *Anders Björck* (m) till försvarsministern om kostnaderna för vissa materielbeslut

1994/95:420 av förste vice talman *Anders Björck* (m) till försvarsministern om budgetutfallet för försvarsmakten budgetåret 1993/94

1994/95:421 av *Ulf Kero* (s) till arbetsmarknadsministern om flygplats i Pajala

1994/95:422 av förste vice talman *Anders Björck* (m) till försvarsministern om kostnadsfördyringarna för försvarsmakten

Frågorna publiceras i bilaga fogad till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 4 april.

11 § Kammaren åtskildes kl. 10.54.

Förhandlingarna leddes av förste vice talmannen.

Vid protokollet

LISBETH HANSING ENGSTRÖM

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Meddelande om aktuell debatt.....	1
2 § Meddelande om svar på interpellationer	1
3 § Svar på interpellation 1994/95:78 om jordförvärvslagen.....	2
Anf. 1 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....	2
Anf. 2 SINIKKA BOHLIN (s).....	3
Anf. 3 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....	4
Anf. 4 SINIKKA BOHLIN (s).....	5
Anf. 5 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....	5
Anf. 6 SINIKKA BOHLIN (s).....	6
Anf. 7 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....	7
4 § Svar på interpellation 1994/95:77 om tandvården	7
Anf. 8 Socialminister INGELA THALÉN (s).....	7
Anf. 9 SIGGE GODIN (fp).....	9
Anf. 10 LISELOTTE WÄGÖ (m).....	10
Anf. 11 Socialminister INGELA THALÉN (s).....	11
Anf. 12 SIGGE GODIN (fp).....	12
Anf. 13 LISELOTTE WÄGÖ (m).....	12
Anf. 14 Socialminister INGELA THALÉN (s).....	13
Anf. 15 SIGGE GODIN (fp).....	14
Anf. 16 LISELOTTE WÄGÖ (m).....	15
Anf. 17 Socialminister INGELA THALÉN (s).....	16
5 § Svar på interpellation 1994/95:69 om Bromma flygplats	17
Anf. 18 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)....	17
Anf. 19 BIRGITTA WISTRAND (m).....	17
Anf. 20 STEN ANDERSSON (m).....	18
Anf. 21 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)....	19
Anf. 22 BIRGITTA WISTRAND (m).....	20
Anf. 23 STEN ANDERSSON (m).....	21
Anf. 24 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)....	21
Anf. 25 BIRGITTA WISTRAND (m).....	22
Anf. 26 STEN ANDERSSON (m).....	23
Anf. 27 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)....	23
6 § Svar på interpellation 1994/95:75 om väg E 20	24
Anf. 28 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)....	24
Anf. 29 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kds)	25
Anf. 30 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)....	26
Anf. 31 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kds)	27
Anf. 32 LENA KLEVENÅS (s)	28
Anf. 33 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)....	29
Anf. 34 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kds)	29
Anf. 35 LENA KLEVENÅS (s)	30

Anf. 36 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s).....	30
7 § Hänvisning av ärenden till utskott	31
8 § Bordläggning.....	31
9 § Anmälan om interpellationer.....	32
1994/95:98 av <i>Dan Ericsson</i> (kds) till miljöministern om radon i dricksvatten	32
1994/95:99 av <i>Dan Ericsson</i> (kds) till statsrådet Pierre Schori om Tjernobylnkatastrofens verkningar.....	32
1994/95:100 av <i>Per Unckel</i> (m) till utbildningsministern om forskningens villkor.....	32
10 § Anmälan om frågor	32
1994/95:406 av <i>Ulrica Messing</i> (s) till socialministern om missbruket av anabola steroider	32
1994/95:407 av <i>Kerstin Warnerbring</i> (c) till kommunikationsministern om Fehmarn Bält-förbindelsen.....	32
1994/95:408 av <i>Tone Tingsgård</i> (s) till statsrådet Pierre Schori om stöd till demokratisk utveckling i Armenien	32
1994/95:409 av <i>Sven Bergström</i> (c) till jordbruksministern om EU och grönsaksodlingen.....	32
1994/95:410 av <i>Sigge Godin</i> (fp) till miljöministern om återvinning av glasförpackningar.....	33
1994/95:411 av <i>Kenth Skårvik</i> (fp) till socialministern om pollenrapporteringen	33
1994/95:412 av <i>Ragnhild Pohanka</i> (mp) till statsrådet Leif Blomberg om avvisning av bosnien-kroater	33
1994/95:413 av <i>Gudrun Lindvall</i> (mp) till jordbruksministern om fördelningen av mjölkkvoter	33
1994/95:414 av <i>Ragnhild Pohanka</i> (mp) till justitieministern om ersättning till vittnen.....	33
1994/95:415 av <i>Ragnhild Pohanka</i> (mp) till jordbruksministern om stöd till fäbodbruket.....	33
1994/95:416 av <i>Eva Goës</i> (mp) till miljöministern om kärnavfall.....	33
1994/95:417 av <i>Lena Klevenås</i> (s) till statsrådet Pierre Schori om Nicaragua och demokratin	33
1994/95:418 av <i>Alice Åström</i> (v) till justitieministern om utredning av påstådd rasdiskriminering.....	33
1994/95:419 av förste vice talman <i>Anders Björck</i> (m) till försvarsministern om kostnaderna för vissa materielbeslut.....	33
1994/95:420 av förste vice talman <i>Anders Björck</i> (m) till försvarsministern om budgetutfallet för försvarsmakten budgetåret 1993/94.....	33
1994/95:421 av <i>Ulf Kero</i> (s) till arbetsmarknadsministern om flygplats i Pajala.....	33

Prot. 1994/95:83
31 mars

1994/95:422 av förste vice talman <i>Anders Björck</i> (m) till försvarsministern om kostnadsfördyringarna för försvarsmakten.....	33
11 § Kammaren åtskildes kl. 10.54.	33